

ARETE



Politik Felsefe Dergisi
Journal of Political Philosophy

Arete Politik Felsefe Dergisi | Cilt: 2, Sayı: 2, 2022
Arete Journal of Political Philosophy | Vol: 2, Issue: 2, 2022

Makale Gönderim Tarihi | Received: 17.09.2022
Makale Kabul Tarihi | Accepted: 11.10.2022
Kitap İncelemesi | Book Review

www.aretejournal.org

Heidegger'in Çocukları ve Felsefe

Richard Wolin, *Heidegger'in Çocukları/ Hannah Arendt, Kari Löwith, Hans Jonas ve Herbert Marcuse*, (Çev.) Hüsamettin Arslan, İstanbul: Paradigma Yayınları. 2012. ISBN: 978-975-7819-83-7, 300 sayfa.

Ahmet Uğur SAYILIR*

Heidegger'in Çocukları kitabı, Richard Wolin'in *Varlık Politikaları* ve *Heidegger İhtilafı* kitaplarının devamı ve Martin Heidegger üçlemesinin son halkasıdır. Wolin'in bu kitabında iki ana uğrak dikkat çekmektedir: Birincisi, Heidegger'in entelektüel gelişimini ve felsefi dünyasını, özel yaşamından ayırmadan tasvir etmesi ve her iki dünyayı da birbirine bağlayarak ifade etmesidir. İkincisi, adı geçen öğrenciler; çocuklar, mahdumlar ya da filozofların üzerinde bıraktığı felsefi ve politik miras ile birlikte söz konusu edilebilecek yaşamsal yüklerdir. Kısacası aynı dini ve etnik kökene sahip olan ya da

* Yüksek Lisans Öğrencisi | Graduate Student

Felsefe Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli Üniversitesi | The Department of Philosophy, Social Sciences Institute, Kocaeli University.

ometalmania@gmail.com.

Orcid Id: 0000-0002-0095-7617

Doi: <http://dx.doi.org/10.47614/arete.pfd.72>

Sayılır, A.U. (2022). Kitap İncelemesi. Heidegger'in Çocukları ve Felsefe. Hüsamettin Arslan (Çev.). *Arete Politik Felsefe Dergisi*. 2(2). 95-98.

paylaşan “çocuklar” ile, anti-semitist bir görüşü paylaşan ve savunan bir “öğretmen” arasındaki ilişki her boyutuyla tartışılmaktadır.

Kitabın ilk iki bölümünde Heidegger'in II. Dünya Savaşı yolunda ilerleyen Almanya'ya ve nasyonal sosyalizmi temsil eden Naziler ve özelinde Hitler'e beslediği hayranlık ele alınmaktadır. Sonraki bölümlerde ise Heidegger'in “çocukları”nın entelektüel, akademik altyapıları, öğretmenleri ile olan benzerlik ya da farklılıkları ele alınır. Wolin son bölümde Heidegger'e ve felsefesine tekrar geri döner. Böylece hem bir filozofu kendisi hem dünyası hem de öğrencileri ile birlikte tartışır. Bu aynı zamanda yaşayan biri olarak filozof ile düşünen biri olarak filozof arasındaki veyahut da filozof ile görüşlerinin taşıyıcıları arasındaki bağın nasıl izdüşümler kurduğunun da izlenmesidir, sorgulanmasıdır. Bir başka açıdan da Wolin'in “Alman-Yahudi (felsefesi) tecrübesini” yansıtmaktadır. Wolin, Walter Benjamin'in “Eser, niyetin ölümdür” ifadesine dayanarak bu tecrübesini somutlamaya çalışır (Wolin, 2012: 3).

Wolin sırasıyla Hannah Arendt, Karl Löwith, Hans Jonas ve Herbert Marcuse'nin hayatını, öğrencilik günlerini ve entelektüel çalışmalarını aktarır. Bu aktarımı hem filozofların eserlerine hem de öğretmenleri ile kurdukları ilişkilerin tanıklıklarına ve en çok da mektuplaşmalarına dayandırır. Böylesine bir anlatı bir yandan faşizme teslim olan Avrupa'da felsefenin yerini sorgulamak bir başka açıdan da birinci elden tanıklıklarla felsefenin/filozofun tutumlarını görmek açısından değerlidir.

20. yüzyılın en etkili politik düşünürlerinden biri olan Arendt ile Heidegger arasında öğrenci-öğretmen ilişkisi yanında, duygusal bir ilişki de vardır. Wolin bu duygusal ilişkiyi “tehlikeli ilişki” olarak adlandırır. Çünkü Yahudilik ve Nazizm iki kutup olarak duygusal ilişkiyi nasıl bir birliğe kavuşturabilir ki diye sorgular. Örneğin Arendt Yahudiler'in (bugün İsrail olan) Filistin'e gitmesini teşvik eden bir dernekte aktivisttir. Sonraları hem şiddete hem de totalitarizme karşı çalışan bir politika düşünürü olacaktır. Aslında Arendt'in ne üniversite yıllarında ne de sonrasında Heidegger'e varoluşsal mücadelesi bakımından ilgi duymasını sağlayacak bir temel yok gibidir. Bu Arendt'e henüz hayattayken yöneltilen sorulardan biri olsa gerek ki, Arendt, Heidegger ile ilişkisinde söz konusu edilen karşıtlıkların üstesinden gelen bir “sevgi bağı”nın varlığını ifade eder... Arendt, Heidegger'in sekseninci doğum gününe ithafen bir makale

yazar ve makalesinde Heidegger-Nazizm bağlantısına asla değinmez (Wolin, 2012: 59). Aslında Arendt Heidegger'den pek bahsetmeyi sevmez, onu gözönüne çıkarmaz. Örneğin şiddet üzerine incelemesinde kolektif kötülüğün kaynağını arar ve temel olarak aldatıcı izlenimlere, düşüncesizlik ve itaat gibi kavramlara odaklanır. Aynı şekilde Rudolf Eichman'ın mahkemedeki savunmasını takip eder ve kötülük probleminde dair getirdiği cevap yine düşüncesizlik ve kişinin kendi iradesini yok sayması olur. Bu tespiti nedense Heidegger'e yakıştırmaz.

Wolin'e göre Löwith, Arendt'ten daha fazla Heidegger yorumcusudur. Heidegger, Löwith için bir modern ruh eleştirmeni ve felsefe tarihçisi olduğu gibi aynı zamanda kendisinin doktora hocasıdır. Löwith, Avrupa'ya çökmeye başlayan nihilizmi çok iyi okur. Bunun en büyük sebebini Wolin, Marx'ın proletaryayı yüceltmesi ve Nietzsche'nin üst-insan paradigmasını kutsamasına bağlar (Wolin, 2012: 90). Teknoloji ve modernizme büyük eleştiri getiren Löwith, modernizmi araçsal aklın ürünü olarak gördüğünden Heidegger ile aynı düzlemde buluşur.

Wolin, liberal demokrasiye nefretleri dışında Heidegger ile Jonas arasında güçlü bir bağ kuramamaktadır. Jonas hem II. Dünya Savaşı'na Kudüs'ten katılmış hem de yine 1948'de İsrail'in kurulması için savaşmış biridir. Bu tarafgirliği ile Arendt ve Löwith'ten oldukça farklı bir kişiliktir. Jonas felsefesini, doğanın organik işleyişinin metafiziksel boyutu üzerine kurmaya çalışır. Diğer yandan Bacon'cu bir doğa anlayışı ve insan odaklı kapitalizm fikirlerini reddeden Jonas, teknolojinin insan üzerindeki hakimiyetini açıklarken Heidegger'i çağrıştıran bir dil kullanır. Wolin'e göre bu dikkat çekicidir.

Wolin'in incelediği son öğrenci Marcuse'dir. Wolin onun için "Varoluşçu Marksizmden Sol Heideggerciliğe" başlığını atmaktadır. Marcuse'nin gençlik yıllarında neo-kantçılık, neo-hegelcilik, pozitivizm gibi bilindik akımlar günceldir. Heidegger'in felsefesinde Marcuse'yi etkileyen şey, onun somut, yaşama dair, kanlı- canlı düşüncesidir (Wolin & Abromeit, 2005: XII). Heidegger'in birey ya da varlık odaklı vurgusu ise Marcuse'yi bir dönem varoluşçuluk etkisinde bırakır, ancak hiçbir zaman varoluşçuluğa ikna olmaz. Daha sonra Heidegger ile kurduğu bağın yanılığını dile getiren Marcuse, özellikle Heidegger'in kullandığı dilin muğlak olduğunu tespit eder (Wolin, 2012: 168). Marcuse diğer "öğrencilerden" ayrılır çünkü düşüncesinin felsefi zeminini Hegel ve Marx oluşturur.

Wolin, Heidegger'in varoluşçu felsefesinin, kişisel özelliklerinin ve retorığının öğrenciler üzerinde büyük bir etki bıraktığını tespit eder. Bu öğrencilerin çoğu parlak entelektüeller olacaktır ve Yahudi'dirler. Üstelik politik olarak Heidegger'e de oldukça uzaktırlar. Hatta Heidegger, öğretmeni Edmund Husserl'den bile politik olarak çok uzaktır. Öyle ki Wolin'in Weizmann'dan aktardığına göre Heidegger, bir doktora adayının Yahudi olmasından ötürü derecesini onaylamaz (Wolin, 2012: 9). Bunlar özel ve tarihsel örnekler olmasına rağmen filozofu tanımak açısından değerlidir.

Nihayetinde savaşta tek bir kurşun atmamış ya da aktif olarak cephede bulunmamış kişilerdendir Heidegger. Ancak "yeni Alman ideolojisi"nin kuramsal yapısını akademi dünyasında ifade eden biridir. Örneğin Wolin'e göre Heidegger soykırım (Holocaust) fikrine sıcak bakmaz ama buna karşın savaşı Herakletitosçu perspektifle olumlar.

Heidegger'in Çocukları her şeye rağmen güçlü bir Heidegger ve mahdunları portresi çizen kitaptır. Çünkü Wolin bu güçlü portrelerin birlik ve ayrılıklarını şu üç soruya cevaplar bulmaya çalışarak geliştirir: 1) Heidegger ile aynı koşullar altında, aynı politik ve akademik güce sahip olsaydınız, sizin tutumunuz ne olurdu? 2) Öğrenci olarak sizin felsefi ve entelektüel dünyanızın yapı taşlarını örmüş ve kişisel olarak da yakın ilişkide bulunduğunuz birisiyle ilişkinizi hangi koşullar geliştirdi kopartırdınız ya da düşüncenizi o kişiden mümkünse arındırdınız? 3) Bir filozofun önemi ya da değerini felsefi çalışması mı yaşamı mı belirler, bir bütünlük ne zaman aranabilir? Örneğin "Almanlar'ın realitesi ve yasası *Führer*'in kendisidir" diyen Heidegger mi, yoksa *Dasein*'in evrendeki yerini soruşturan Heidegger mi, yoksa ikisi birlikte mi değerlendirilmeli? Wolin'in kitabı yukarıdaki soruların değerli olduğuna inanan her okurun ilgiyle okuyacağı bir kitap. 20. yüzyıl felsefesinin özel bir tema etrafında röntgenini çekmeye çalışan bir fikir çalışması.

Kaynakça

Wolin, R. (2012). *Heidegger'in Çocukları*. (H. Arslan, Çev.) İstanbul: Paradigma.

Wolin, R./Abromeit, J. (2005). *Heideggerian Marxism*. London: University of Nebraska Press.